

Wethouder van financiën, armoede en schulden,
De heer W. van der Kruijff,
Postbus 8, 3300 AA Dordrecht
Cc: Leonie Dekkers-Kamp, Raphaël Muller.

Datum: 3 februari 2025
Betreft: Advies Beleidsplan Schuldhulpverlening Samen tegen armoede.

Geachte wethouder 'van der Kruijff, beste Wim,

Het uitgangspunt van het beleidsplan Schuldhulpverlening 'Samen sterker door effectieve schuldpreventie' is het binnen de bestaande financiële kaders uit te voeren. Met het formuleren van uw ambities heeft u hier rekening mee moeten houden. Dit betekent dat u niet alles kunt doen en dat u soms keuzes moet maken om de middelen en de capaciteit die u heeft zo goed mogelijk in te zetten. U denkt dat u met dit beleidsplan nog beter in staat bent om preventief aan de slag te gaan; te voorkomen dat inwoners schulden krijgen; bij beginnende schulden eerder te kunnen signaleren; hulp te bieden én recidive terug te dringen.

De Adviesraad vraagt zich af welke keuzes zijn gemaakt? Beschrijf de ambities in het plan. Het gaat zoals aangegeven in het beleidsplan namelijk om een forse en ingrijpende problematiek! De Adviesraad vraagt u om de gemaakte keuzes gemaakt op basis van de financiële kaders helder te maken in het beleidsplan.

U heeft ons gevraagd om over het beleidsplan Schuldhulpverlening advies uit te brengen. Wij waarderen dit en komen graag aan uw vraag tegemoet. Ons advies is gebaseerd op het beleidsplan, het advies van de Regionale Adviesraad Sociaal Drechtsteden (RAS) en de regionale reactie op dat advies. Bij de totstandkoming van het beleidsplan is een vertegenwoordiging van de Adviesraad bij de groepsessie op 20 juni 2024 aanwezig geweest. Wij waarderen het vroegtijdig betrekken van de Adviesraad bij de totstandkoming. De aandachtspunten die we konden meegeven, nemen we mee in onderstaand advies. We zien dat wat het beleid inhoudt we weinig toe willen voegen en ons zullen concentreren op het hoe het uit te voeren.

Visie Sociaal Domein 2030

De visie van de gemeente Dordrecht richt zich op een toekomst waarin bestaanszekerheid en gelijke kansen centraal staan. Dat betekent een inkomen hebben en een dak boven je hoofd. Het betekent ook geen problemen hebben door schulden. Schuldhulpverlening is een cruciaal onderdeel van onze integrale aanpak van schuldenproblematiek waarvoor het Programma Samen tegen Armoede de strategische basis vormt. Tezamen met ketenpartners geven wij uitvoering aan de drie programmalijnen van het programma en bieden daarmee inwoners perspectief op een toekomst zonder geldzorgen en met meer financiële zekerheid.

Deze visie onderschrijft de Adviesraad. Gelet op uitvoering door de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal, de gemeente Dordrecht en lokale betrokken organisaties wil de Adviesraad het vijfde fundament van het uitvoeringsprogramma Bestaanszekerheid in dit advies benadrukken namelijk het kunnen vertrouwen op de overheid. Wij denken in deze aan actief beleid.

De Adviesraad adviseert m.b.t. de uitvoering van het beleid schuldhulpverlening met een actief beleid te werken aan een betrouwbare overheid op basis van:

- het hebben van een open, ontvankelijke en aanspreekbare houding naar organisaties en inwoners (responsiviteit);
- het hebben van beleid betreffende integriteit (het willen uitvoeren van de taak van de overheid) en deskundigheid (het kunnen uitvoeren van de taak van de overheid);
- het nabij zijn als gemeente en zichtbaar willen maken van de uitvoering (nabijheid).

Advies 1: werk naar meer vertrouwen in de lokale overheid door actief beleid in de uitvoering te ontwikkelen voor de SDD, overheidsinstanties en lokale organisaties. Neem dit actieve beleid op in het beleidsplan schuldhulpverlening.

De Adviesraad neemt waar dat de bereikbaarheid van de SDD beperkt is. Daarnaast wordt verwezen naar een contactformulier, beantwoording laat nogal eens op zich wachten. De Adviesraad constateert dat in een noodsituatie de beschikbaarheid en aanspreekbaarheid er niet is.

Advies: Overweeg het beschikbaar stellen van een noodnummer.

De Adviesraad mist in het beleidsplan de bewindvoering, waarvan de uitvoering ook bij de SDD ligt. Het toezicht op de bewindvoerders ligt bij de rechtbank. Het niet functioneren en niet goed communiceren van bewindvoerders heeft impact op de inwoners die onder bewind staan. De Adviesraad ziet een rol van de SDD. Het ondersteunen van inwoners die klachten hebben over het werk van de bewindvoerders, ondersteuning bij het indienen van een klacht, het wijzigen of beëindigen van bewind en ook het verwijzen naar juridisch advies.

Bevoegdheden regionaal en lokaal

De gemeenteraad stelt het beleidsplan voor alle onderdelen, preventie en vroeg signalering, curatie en nazorg vast, terwijl het college verantwoordelijk is voor de uitvoering regionaal en lokaal.

Voor de gemeente Dordrecht, die deelneemt aan de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal (GR Sociaal), zijn de uitvoerende taken op het gebied van schuldhulpverlening gedelegeerd aan het Algemeen Bestuur (AB) van de GR Sociaal, met uitzondering van de taken preventie, nazorg en vroeg signalering. Deze specifieke taken zijn gemandateerd aan het Dagelijks Bestuur van de GR Sociaal en vallen onder verantwoordelijkheid van het college van de gemeente Dordrecht.

Het college van de gemeente Dordrecht als ook de regionale Gemeenschappelijke Regeling Sociaal (GRS) zijn dan ook bevoegd met betrekking tot allerlei uitvoerende taken als vroeg signalering, preventie en nazorg. Beleidsregels en curatieve trajecten zijn gedelegeerd aan de GRS. We zien dat u, als bestuurder GRS, zich committeert aan de 'paarse (regionale) teksten' in het beleidsplan. We zullen geen adviezen uitbrengen om beleid geformuleerd in de paarse teksten te wijzigen.

Het bovenstaande is voor de Adviesraad niet erg overzichtelijk en naar wij denken zal dat ook niet duidelijk voor inwoners en cliënten zijn. We zien dat we voor beleid bij u moeten zijn en voor de uitvoering bij de SDD én bij de gemeente Dordrecht of partners in Dordrecht.

Advies 2: maak nu er een vernieuwde opzet is en een andere structuur voor inwoners en cliënten duidelijk en transparant waar ze moeten zijn voor de deelluitvoering voor preventie, vroeg signalering en nazorg door de SDD en voor de deelluitvoering door en in de gemeente Dordrecht.

De samenhang tussen de onderdelen van belang voor inwoners vraagt een intensieve sturing door u, regie op de uitvoering en naadloze aansluiting van die onderdelen. Het betreft de samenhang van het werk van alle instellingen en organisaties die zich met de schuldenproblematiek bezighouden. Het is een grote uitdaging om de vormen van samenhang in de praktijk gestalte te geven door een goede samenwerking: van de gemeente met de GRS en van de gemeente én de GRS met alle lokale betrokken organisaties.

Advies 3: maak samenwerking zo goed dat er voor inwoners een naadloze aansluiting is als in de keten meer onderdelen nodig zijn. Voorkom dat inwoners met schulden bij ieder onderdeel weer hun 'verhaal' moeten doen.

Voor de lokaal betrokken (informele) organisaties is het in deze van groot belang dat ze een vast contactpersoon hebben bij de SDD. Voor deze organisaties en voor de SDD is dit van betekenis voor inwoners en voor de uitvoering schuldhulp.

Schuldpreventie

De Adviesraad vindt laagdrempelige inloop voor hulp en advies uitermate belangrijk voor onze inwoners, zodat zij met hun vragen effectief geholpen worden. Daarbij hoort dat elke inloop een ontmoetingsplek is.

De Adviesraad constateert dat met name de ketensamenwerking met de inzet van informele organisaties leidt tot impact.

Informele organisaties en professionals werken aan kennisdeling en ontvangen training. Informele organisaties kunnen continuïteit en kwaliteit bieden als coördinatie en huisvesting bekostigd worden. De Adviesraad adviseert deze partners ook vanaf 2026 financiële ondersteuning te geven.

De gevolgen van schulden in gezinnen en bij jongeren liegen er niet om: armoede en schulden kunnen leiden tot stress, verminderde gezondheid, opvoedproblemen, uitsluiting en soms zelf het missen van een dak boven het hoofd. Het geeft een ontwrichtend effect op het functioneren van huishoudens. Kinderen, jongeren die opgroeien in armoede vanwege schulden lopen vaak een achterstand op die nauwelijks nog in te lopen is.

U zet in op selectieve preventie, gericht op specifieke groepen die een verhoogd risico lopen om in financiële problemen te komen. Deze preventie is van toepassing op groepen zoals jongeren, werkenden en flexwerkers enz. Elk van deze groepen loopt een specifiek risico om in de schulden terecht te komen. Voor jongeren zijn dat bijvoorbeeld de invloed van sociale media, maar ook elementen als imago, groepsdruk en loyaliteit naar de ouder(s) of de (straat)cultuur.

De Adviesraad vraagt u de doelgroep gezinnen met kinderen hierbij op te nemen. Het belang en welzijn van kinderen moet altijd voorop staan bij schuldhulpverlening aan gezinnen. Daarom moet een schuldregeling zo snel mogelijk doch uiterlijk 6 maanden na een aanmelding voor schuldhulp van start gaan, adviseert de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) in het rapport 'Kinderen uit de knel'. Wacht niet tot het water aan de lippen staat in gezinnen. Kies eerder voor aflossen dan stabiliseren.

In het rapport van december 2023 staat dat de ruim 480.000 kinderen in Nederland die opgroeien in gezinnen met problematische schulden twee keer zo vaak jeugdhulp nodig hebben. Deze kinderen leven vaak jarenlang in een situatie met risicovolle of problematische financiële zorgen. Hoe langer die situatie duurt, hoe groter en chronischer de impact op kinderen wordt.

Advies 4: maak in het beleidsplan inzichtelijk hoeveel kinderen in Dordrecht opgroeien in gezinnen met problematische schulden. Neem de doelgroep gezinnen met kinderen op in de selectieve preventie. Start z.s.m. met aflossen van de schulden om grotere impact op kinderen te voorkomen.

De nieuwe interventie bestaanszekerheidscheck richt zich op mensen met een bijstandsuitkering of een WSW indicatie. Ook op mensen zonder uitkering! We zien de samenwerking van de SDD en UWV op het Werkplein. De Adviesraad denkt dat inwoners met een uitkering bij het UWV ook gebaat zijn bij de bestaanszekerheidscheck.

Advies 5: werk samen met het UWV aan het uitvoeren van de bestaanszekerheidscheck bij inwoners van Dordrecht met een uitkering van het UWV.

Preventie voor jongeren en jongeren op de rit

De blijvende inzet op preventie om meer jongeren aan de voorkant te bereiken beoordeelt de Adviesraad positief. Het verder uitbreiden van de campagne 'ik word 18' en voortzetten van 'jongeren op de rit' zijn daar goede voorbeelden van. De vraag kwam op bij de Adviesraad wat te doen bij jongeren die (nog) niet voor een specifieke aanpak in aanmerking komen. Een jongere die in de universele preventie wordt bereikt maar nog niet voor de specifieke aanpak wordt geholpen.

Vroeg signalering

Essentieel in de gemeentelijke aanpak is vroegsignalering. De Adviesraad ziet dat u fors inzet op het vroegtijdig signaleren van financiële problemen.

Bij de wettelijk vroegsignalering noemt u zorgverzekeraars, energiebedrijven, woningverhuurders en drinkwaterbedrijven en niet de gemeentelijke belastingdienst en de sociale dienst. Deze gemeentelijke regionale organisaties kunnen in het vroeg signaleren eveneens van betekenis zijn.

De Adviesraad steunt het onderzoek naar inzet van vrijwilligers en ervaringsdeskundigen en is benieuwd naar de uitkomsten.

Nazorg

Schuldenproblematiek is taai en een regelmatig terugkerend probleem. Dit vraagt om een lange en doorlopende coaching om met hulp te kunnen leven binnen de financiële mogelijkheden die iemand heeft. Door het opzetten van zelfhulpgroepen kan dit een eigen vorm krijgen. Binnen die groepen is langlopende reflectie op eigen handelen geborgd. Tevens wordt daar bereikt dat niemand alleen hulpvrager is maar ook hulpverlener en anderen helpt. Dit geeft meer bewust zijn en maakt burgers ook minder afhankelijk.

Financiën

Het uitvoeren van het beleid met 19% minder budget vanaf 2027 kan niet zonder het maken van weloverwogen en gedragen keuzes. De Adviesraad wil graag op de hoogte blijven van de keuzes die u maakt.

Met belangstelling zien we de raadinformatiebrieven tegemoet die u naar de raad stuurt om te rapporteren.

Met vriendelijke groet, namens Dordtse Adviesraad Sociaal domein,

Bert van de Burgt
Voorzitter Dordtse Adviesraad Sociaal domein.